

بررسی معماری گونه های مختلف خانه های تاریخی شهر یزد از دیدگاه توسعه پایدار

فرشاد برجیان، عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد بم

farshadbordjian@yahoo.com

دکتر فرهاد کاظمیان، استاد دانشگاه بین المللی کیش

fkazemian@yahoo.com

چکیده:

بررسی معماری سنتی خانه های تاریخی در شهر یزد نشان می دهد که چگونه این معماری بیشترین استفاده را از انرژی های تجدیدپذیر، ارزان و پاک و کمترین بهره وری را از انرژی های تجدیدناپذیر، آلاینده و گران (که یکی از مهمترین اهداف توسعه پایدار است) را برآورده ساخته است. این پژوهش برآنست تا به بررسی معماری خانه های سنتی شهر یزد، در راستای اصول و شاخص های پایداری، بپردازد.

این مقاله که برگرفته از طرح پژوهشی نگارنده، با عنوان گونه شناسی خانه های تاریخی در معماری سنتی شهر یزد میباشد، نشان می دهد که این پدیده همواره تحت تأثیر ویژگی های جغرافیایی و زیست بوم تولد یافته و با عوامل اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی که در واقع همان شاخص های پایداری هستند، شکل کالبدی خود را به وجود آورده است.

واژگان کلیدی: معماری، توسعه پایدار، خانه های سنتی، شهر یزد

مقدمه:

عدم استفاده از اصول و راهکارهای صحیح که امروزه در ساختار معماری ابنیه بکار می رود، به شاخص های پایداری بخصوص محیط زیست، آسیب های جبران ناپذیر وارد کرده و بشر را با بحران مواجه ساخته است. حال آنکه بررسی نظام حاکم بر معماری خانه های سنتی در شهر یزد نشان می دهد که این ساختار در پیوندی آشکار با محیط زیست و اصول توسعه پایدار عمل می کرده است. متأسفانه در قرن حاضر، شاهد معماری تنزل یافته ای در کشور هستیم که قابل مقایسه با آن معماری ارزشمند نمی باشد. اکنون در کشور ما انسان ها در خانه هایی زندگی می کنند که بی توجهی به طبیعت، انسان و نیازهای او، مشکلاتی از قبیل انواع آلودگی ها و به تبع آن کمبود آرامش و بروز مشکلات روحی و جسمی را به ارمغان داشته است. در حالیکه خانه های سنتی دارای کیفیت در فضای خود بوده اند که آثار آن را می توان در ارتباط صحیح با طبیعت، انعطاف پذیری، زیبایی، تنوع و خوانایی مشاهده کرد.

به همین جهت، توجه به ویژگیهای اصیل و نحوه طراحی و اجرای خانه های تاریخی ارزشمند، امری ضروری به نظر میرسد.

لیکن بدلیل اینکه متأسفانه در دوره معاصر و بخصوص در دهه های اخیر، این مهم مورد بی مهری قرار گرفته و آن رشته اصیل تاریخی گسسته شده است، اغلب مسکن احداثی جدید در شأن فرهنگ و تمدن کشور ما نمی باشد. با عنایت به چنین واقعیت هایی، انجام پژوهش در خصوص شناخت و بررسی اصول طراحی عناصر مختلف خانه، در دانشگاه آزاد اسلامی مورد توجه قرار گرفت، که شامل گونه شناسی و بررسی ابعاد مختلف آن از ابعاد نمادین و معنایی گرفته تا ابعاد کارکردی خانه های ارزشمند تاریخی را، در حوزة شهر یزد (نمونه شهرهای کویری مناطق مرکزی ایران) و در بازه زمانی قرن چهارم تا اواسط قرن چهاردهم ه.ق (حدود یکصد سال قبل) را در بر داشته باشد. با توجه به تجربه شش سال زندگی و تحصیل تمام وقت نگارنده در